

«Διάλογος της Εκκλησίας με την Δεξιά και την Αριστερά» (Μητροπ. Ναυπάκτου και Αγ. Βλασίου Ιερόθεος)

Categories : [ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ](#)

Date : Μαρτίου 27, 2013

Πρόσφατα έγινε συζήτηση στον εκκλησιαστικό και ευρύτερο χώρο για τον διάλογο μεταξύ Εκκλησίας και Αριστεράς που διεξήχθη τελευταία. Δεν παρακολούθησα το Συνέδριο αυτό από κοντά, μόνον διάβασα μερικές εισηγήσεις και τα σχετικά δημοσιεύματα. Μερικές σκέψεις μου καταγράφονται εδώ για ευρύτερη συζήτηση και διευκρίνιση.

1. Η Εκκλησία είναι ένας χώρος ανοικτός σε όλους, αλλά με ορισμένο σκοπό. Πρόκειται για μια ιδιαίτερη κοινωνία που αποκτά θεολογική σημασία ως Σώμα, το Σώμα του Χριστού, ως μια πνευματική οικογένεια, ένα πνευματικό θεραπευτήριο. Η Εκκλησία δέχεται τους πάντες, νοσηματοδοτεί τον βίο τους και ανοίγει τους ορίζοντες της ζωής τους. Σε αυτήν συγκαταλέγονται άρχοντες και αρχόμενοι, σοφοί και αγράμματοι, άνδρες, γυναίκες και παιδιά, άνθρωποι από όλα τα έθνη και τους λαούς, πλούσιοι και πτωχοί. Η Εκκλησία δεν λειτουργεί ως μια ιδεολογία, αλλά ως μια πνευματική μάνα που γεννά και μεγαλώνει τα παιδιά της, ανεξαρτήτως χρώματος, τάξεως, φύλου και εθνών. Όποιος βλέπει την Εκκλησία ως ιδεολογία αποτυγχάνει να δη τον βαθύτερο σκοπό της, να δη την δυναμικότητα της καρδιάς της και το πώς διοχετεύει το αίμα της σε όλα τα μέλη της, ακόμη και τα πιο ταπεινά και εξουθενημένα.

2. Οι όροι «δεξιά» και «αριστερά» δημιουργήθηκαν ευκαιριακά από την θέση που κατέλαβαν τα μέλη της Συντακτικής Συνελεύσεως στην επαναστατημένη Γαλλία το 1789, που συζητούσαν αφ' ενός μεν πώς θα λειτουργούσε το πολίτευμα σε μια συνταγματική μοναρχία αφ' ετέρου δε ποιά θα ήταν η εξουσία του βασιλιά. Όσοι κάθονταν στα αριστερά ήταν πιο ριζοσπαστικοί-προοδευτικοί, ενώ όσοι κάθονταν στα δεξιά ήταν πιο συντηρητικοί. Έκτοτε αυτοί οι όροι φορτίστηκαν με έντονο κοινωνιολογικό περιεχόμενο, και απέκτησαν μια ιδεολογική κατεύθυνση.

Στην σύγχρονη γλώσσα η έννοια της δεξιάς συνδέεται με την συντηρητική και παραδοσιακή σκέψη, εκφράζεται με την διατήρηση της κληρονομικής θρησκευτικότητας, τον καπιταλισμό, τον νεοφιλελευθερισμό, την ελεύθερη αγορά. Αντίθετα, η έννοια της αριστεράς συνδέεται με την σύγχρονη και ριζοσπαστική σκέψη, τόσο στις παραδόσεις και οπωσδήποτε και τις θρησκευτικές, όσο και στον κοινωνικό χώρο, αφού εκφράζεται με τις αρχές της ισότητας, της πολιτισμικότητας και του διεθνισμού.

Μεταξύ αυτών των δύο παρεμβάλλονται οι κεντρώοι και σοσιαλδημοκράτες, οι οποίοι προσπαθούν να λειτουργήσουν στο εγγελιανό σχήμα θέση, άρνηση, σύνθεση, να εκφράσουν τον μεσαίο χώρο. Τα σχήματα αυτά είναι πολύπλοκα γιατί μεταξύ δεξιάς, αριστεράς και κέντρου κινείται η κεντροαριστερά, η κεντροδεξιά, οι σοσιαλδημοκράτες και πέρα από αυτούς η ακροδεξιά και η ακροαριστερά.

Βέβαια, οι παρατάξεις αυτές δεν μπορούν να ερμηνευθούν ως στεγανοποιημένα σχήματα, αφού στις δεξιές παρατάξεις συγκαταλέγονται και άνθρωποι των λεγομένων κατωτέρων τάξεων, πράγμα το οποίο ο μαρξισμός θεωρεί ως αφύσικη κατάσταση και το ερμηνεύει μέσα από την έλλειψη «ταξικής συνείδησης», αλλά και μέσα από την επίδραση της προπαγάνδας. Το γεγονός, πάντως, είναι ότι δεν είναι δυνατόν τα κοινωνιολογικά αυτά σχήματα να στεγανοποιηθούν και δεν μπορούν να ερμηνευθούν όλες οι αντιλήψεις των ανθρώπων μέσα από αυτά τα ιδεολογικά και κοινωνικά σχήματα.

Αυτό σημαίνει ότι στην Εκκλησία, που είναι ένας ανοικτός χώρος, μπορούν να χωρέσουν όσοι αναζητούν την αλήθεια πέρα από κοινωνιολογικά σχήματα, τα οποία ούτως ή άλλως αλλοιώνονται με τον χρόνο και τις σκοπιμότητες των ανθρώπων. Για παράδειγμα, ένας συντηρητικός δεν σημαίνει ότι μπορεί να είναι οπωσδήποτε αληθινός Χριστιανός, έστω κι αν ζή στον χώρο της Εκκλησίας και ένας ριζοσπάστης και επαναστατικός δεν σημαίνει ότι είναι οπωσδήποτε άθεος και αντίθεος και να θεωρηθεί ότι δεν μπορεί να χωρέσει στον εκκλησιαστικό χώρο.

Άλλωστε, όλο το κήρυγμα της Εκκλησίας και όλη η θεολογία της είναι επαναστατικά εναντίον κάθε καταστημένου, κάθε υποκρισίας και συμβιβασμού, κάθε διαφθοράς

θεολογικής, κοινωνικής, πολιτικής. Όποιος περιορίζει την Εκκλησία σε κόμματα, παρατάξεις, ιδεολογίες και σκοπιμότητες, αλλοιώνει τον οικουμενικό χαρακτήρα της και την μεταμορφωτική αποστολή της. Στην Εκκλησία ζουν και φανεροί, αλλά και κρυφοί μαθητές, και ο Θεός γνωρίζει τις καρδιές των ανθρώπων. Υπάρχουν κατά Χριστόν σαλοί που είναι αληθινότεροι από τους κατά κόσμον λογικούς, και υπάρχουν άνθρωποι που ζουν στο περιθώριο της κοινωνικής ζωής και που αναζητούν τον Θεό της αγάπης, πράγμα που δεν κάνουν οι ηθικολόγοι υποκριτές, οι οποίοι συμβιβάζονται με όλες τις καταστάσεις.

3. Η Εκκλησία διαλέγεται με όλους τους ανθρώπους, δεν φοβάται τον διάλογο, γιατί διαθέτει μια ζωή που είναι υπέρβαση του θανάτου. Η διδασκαλία ότι η Εκκλησία είναι το Θεανθρώπινο Σώμα του Χριστού δείχνει ότι, όπως το σώμα έτσι και αυτή δέχεται τους πάντες, διαλέγεται με όλους, αλλά τελικά παραμένουν σε αυτήν τα χρήσιμα στοιχεία και αποβάλλονται τα άχρηστα. Σε σχέση με τον κόσμο η Εκκλησία δεν είναι ούτε κοσμοθεωρία ούτε διακατέχεται από την κοσμοφοβία ούτε όμως οδηγείται στην εκκοσμίκευση. Όμως, οι Χριστιανοί είναι δυνατόν να μετατρέπουν τον Χριστιανισμό σε ιδεολογία και να διακρίνονται από κοσμοφοβία και εκκοσμίκευση. Έτσι, ο διάλογος της Εκκλησίας, όπως απέδειξε η ιστορική διαδρομή της, είναι ο μόνιμος στόχος της και προκαλεί γονιμοποιήσεις και μεταμορφώσεις στους ανθρώπους.

Μέ τον μόνο που δεν κάνει διάλογο η Εκκλησία είναι ο διάβολος. Αυτός είναι σκοτεινό πνεύμα, ανατριχιαστικό όν, φορέας του κακού και δεν μπορεί να ωφεληθή από την ζωή της, γιατί δεν μπορεί να μετανοήσει. Σήμερα, οι δαιμονικές δυνάμεις στον κοινωνικό χώρο εκφράζονται με δικτατορικές ιδέες, με φασιστικές νοοτροπίες, με επιδιώξεις καταδυναστεύσεως των λαών, με δυνάμεις βίας, πολέμων, καταληστεύσεως της ελευθερίας των ανθρώπων. Μπορεί να εξακολουθή να λειτουργεί η Εκκλησία και σε τυραννικά καθεστώτα, βιώνοντας την ελευθερία της ακόμη και στις κατακόμβες και σε περιόδους διωγμών, αλλά δεν μπορεί να υποστηρίξει τέτοια καθεστώτα και να συνεργασθή μαζί τους υπηρετώντας το σκληρό και απάνθρωπο στόχο τους.

4. Η συζήτηση για την σχέση μεταξύ Εκκλησίας και δεξιάς-αριστεράς έγινε στον Δυτικό κόσμο, γιατί εκεί υπήρχε μεγάλη ανάγκη. Όταν κάνω λόγο για ανάγκη δεν εννοώ ανάγκη της Εκκλησίας, αλλά ανάγκη της δυτικής θεολογίας, γιατί ο Χριστιανισμός στην Δύση ενεπλάκη στις επιδιώξεις και τα κίνητρα δεξιών

παρατάξεων και ιδεολογιών. Να θυμίσω την ταύτιση προτεσταντικών ομάδων με τον καπιταλισμό, όπως τον ανέλυσε ο Max Weber, αλλά και την προσπάθεια να ανεξαρτητοποιηθούν οι Χριστιανοί από την καπιταλιστική νοοτροπία, οπότε και αναπτύχθηκε η λεγομένη «πολιτική θεολογία» και η «θεολογία της απελευθέρωσης», όπως παρατηρήθηκε στην Λατινική Αμερική. Να θυμίσω ακόμη την ανάπτυξη της «διαλεκτικής θεολογίας» στην Δύση, ή την «θεολογία της κρίσεως», κυρίως στον Γερμανικό προτεσταντισμό, επειδή μερικές προτεσταντικές ομάδες συμμάχησαν με τις πολεμικές νοοτροπίες των Γερμανών ηγετών. Μερικοί προτεστάντες θεολόγοι στην Δύση αντιτάχθηκαν στην συμμαχία του δυτικού Χριστιανισμού, ο οποίος συναίνεσε με τον φασισμό και τον ναζισμό. Έτσι, εμφανίσθηκε η λεγομένη «νεορθοδοξία» ή «η θεολογία της κρίσεως», της οποίας κύριο σύνθημα ήταν «όχι συναίνεση με τον κόσμο», όπως αναλύει ο καθηγητής Μάριος Μπέγζος.

Έτσι, η σχέση ή ταύτιση του προτεσταντικού και του καθολικού-παπικού Χριστιανισμού με την νοοτροπία του κόσμου και τα πολιτικά δυτικά κόμματα συνιστά πτώση της Χριστιανικής πίστης. Αυτό σημαίνει ότι στην δύση γίνεται λόγος για Χριστιανοδημοκρατικά κόμματα που αντιτίθενται στα σοσιαλιστικά, και γι' αυτό υπάρχει ανάγκη διαλόγου με την αριστερά για να απεμπλακή ο Χριστιανισμός από την νοοτροπία των δεξιών πολιτικών ιδεολογιών.

Κατά συνέπεια, ο διάλογος της Εκκλησίας με την αριστερά στην Ελλάδα είναι εισαγόμενος, αφού στην Χώρα μας δεν παρατηρήθηκε σε μεγάλη έκταση η ταύτιση μεταξύ Εκκλησίας και δεξιών σχημάτων. Αν αυτό έγινε με μερικούς Χριστιανούς και Κληρικούς δεν έγινε αποδεκτό από την Εκκλησία, η οποία έλαβε αποστάσεις από όλα αυτά τα σχήματα. Η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν ταυτίσθηκε με φασισμούς και ναζισμούς, με εθνοφυλετισμούς και τυραννικά καθεστώτα. Μπορεί να τα ανέχθηκε, γιατί δεν μπορούσε να κάνει διαφορετικά, αλλά δεν ταυτίσθηκε απόλυτα μαζί τους.

5. Δεν αρνείται κανείς το να γίνεται ένας διάλογος των θεολόγων και κληρικών με την Αριστερά, γιατί στο παρελθόν παρατηρήθηκαν μερικές υπερβολές. Άλλοτε η δεξιά ιδιοποιήθηκε τον εκκλησιαστικό χώρο, άλλοτε μερικοί Χριστιανοί εναντιώθηκαν στην αριστερά ή μερικοί αριστεροί αμφισβήτησαν άκριτα την Εκκλησία, χωρίς να αντιλαμβάνονται ότι άλλο είναι η Ορθόδοξη Εκκλησία, όπως εκφράσθηκε από τους Πατέρας της Εκκλησίας, και άλλο ο δυτικός Χριστιανισμός με τις ποικίλες εκφράσεις του. Επίσης, μπορεί να γίνη διάλογος μεταξύ θεολόγων και αριστερών για να διερευνηθούν διάφορα ζητήματα πρακτικής κυρίως φύσεως. Όμως, ο διάλογος

αυτός για να γίνει αιτία καλύτερης γνωριμίας πρέπει να εντοπισθή στην ουσία του θέματος και όχι σε μερικές εξωτερικές, κοινωνικές συνέπειες. Νομίζω, ένας τέτοιος διάλογος πρέπει να γίνει σε τέσσερις βάσεις.

Η πρώτη είναι η μεταφυσική. Πρέπει να ερευνηθή τί είναι η μεταφυσική, ποιά είναι τα γνωρίσματά της και ποιά είναι η στάση των αριστερών και των ορθοδόξων πάνω στο θέμα της μεταφυσικής. Είναι δε γνωστόν ότι την μεταφυσική αρνούνται και οι μαρξιστές και οι Πατέρες της Εκκλησίας. Επίσης, η μεταφυσική συνδέθηκε με τον Χριστιανισμό της Δύσεως, ο οποίος σχετίζεται με τον γερμανικό ιδεαλισμό.

Η δεύτερη βάση είναι ο διαφωτισμός. Πρέπει να διευκρινισθή γιατί η αριστερά μετέφερε στην Ελλάδα διαφωτιστικές αρχές, και εκφράζει τον διαφωτισμό, αφού ο δυτικός διαφωτισμός γέννησε τον φιλελευθερισμό ή γεννήθηκε από αυτόν, και τροφодότησε τον καπιταλισμό. Δεν είναι αρκετό να δέχονται οι αριστεροί τον διαφωτισμό, επειδή μερικοί διαφωτιστές ήταν αγνωστικιστές ή δειστές ή αθεϊστές και να αμνηστεύουν τις νεοφιλελεύθερες απόψεις του.

Η τρίτη βάση είναι η διαφορά μεταξύ θρησκείας και Εκκλησίας. Ο Μάρξ αντιτάχθηκε στην θρησκεία, η οποία εξέφραζε την μεταφυσική, την μαγεία και την αποχαύνωση των λαών. Η Εκκλησία, όμως, διαφέρει σαφώς από την θρησκεία και τις επιδιώξεις της, και είναι απηλλαγμένη από θρησκευτικές ιδεολογίες, τις οποίες εκμεταλλεύονται τα τυραννικά καθεστώτα.

Η τέταρτη βάση είναι η διδασκαλία –θεωρητική και πρακτική– τόσο της αριστεράς όσο και της Εκκλησίας πάνω στην περιουσία, τον πλούτο και τα οικονομικά αγαθά. Τότε θα δοθή η ευκαιρία να εντοπισθή η κοινωνική διδασκαλία των Πατέρων της Εκκλησίας, που προέρχεται από την θεολογία της Εκκλησίας και αποδεικνύει ότι η θεολογία της Ορθοδόξου Εκκλησίας για τα υλικά αγαθά είναι ριζοπαστική και υπερβαίνει όλες τις σύγχρονες κοινωνιολογικές θεωρίες.

Συμπερασματικά, η Εκκλησία είναι ανοικτή σε κάθε διάλογο, αρκεί να γίνεται χωρίς σκοπιμότητες, αλλά με ειλικρίνεια και προσοχή. Μέ τον διάλογο θα ξεκαθαρίσουν

μερικά επιπρόσθετα εξωτερικά στοιχεία, θα γίνη αλληλογνωριμία, γνώση της άλλης πλευράς. Τουλάχιστον από πλευράς Εκκλησίας πρέπει οι διαλεγόμενοι να έχουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των Πατέρων του 4ου αιώνας, ήτοι του Μεγάλου Βασιλείου, του αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, του αγίου Γρηγορίου Νύσσης κ.ά., οι οποίοι διέθεταν εμπειρική θεολογία, χωρητικότητα διανοίας, χαρίσματα υψηλά, και άριστη γνώση της σύγχρονης πραγματικότητας. Μόνον τότε ο διάλογος μπορεί να παράγη αποτελέσματα, διαφορετικά θα παραμείνη στο περιθώριο της εκκλησιαστικής και κοινωνικής ζωής, θα γίνεται αντικείμενο εκμεταλλεύσεως και τελικά θα υποβαθμισθή.-

(Πηγή: "Εκκλησιαστική Παρέμβαση" Φεβ. 2013)

Διαβάστε περισσότερα κείμενα του Σεβασμιωτάτου πατώντας [εδώ](#)